

Professor Ernst Sars

Taler

Bjørnstjerne Bjørnson

Dato

7 februar 1892

Sted

Kristiania

1 Det glimrer og funker i denne Tid af Fæster i vore Vinterkvæller; det synes, som vort lille Samfun stryker gennem et Fæst-Bælte. Mange af os tør være nok saa trætte, og de ikke minst, som er Æmne for dem. Gjentakelserne gjør dem end unødigere, end de er i sig selv.

5

Men der er Fæster, som der gror av i vor Fædrelandskjærlighed, og af dem maa denne være, siden saa mange har ønsket den og likevæl vilde vente, til Stortinget kom sammen, og den politiske Handling skulde til at begynne. Ved at læse vort Folks Levnetsløp saaledes, som det er lagt tilrette av Sars, der i mangt er en

10 Naturforsker - han er sin Fars Søn -, og ved at se det skinne i hans Tro paa vort Folk, der var saa højt oppe, saa dypt nede og nu gaar opover igjæn; ved at husvales af hans lyse fantasiklare Fremstilling - han er noget av en Skald, han er nemlig ogsaa sin Mors Søn -, har mange kjendt som en Fæstfølelse paa Forhaand og har længtes efter at finne frem til andres.

15

Vi kan huske, vi der var unge, da P. A. Munchs Historie kom ut hæftevis, og da han slogs med de danske Professorer for aa faa Norge ført hjem igjæn fra dansk Fangenskap ogsaa i Historien, - vi kan huske, som det var begivenhedsrigt for os, og som det var med at skape os. Ikke fordi han var en Historiker, som la sikre

20 Data til andre sikre Data og derpaa byggede Sandsynligheder - en utmærket Gjærning, men ikke nok til at tænde Ungdom med; men fordi han var en Ildsjæl og glødede os. Han hadde sin store Del i, hvad vor samtidige Slægt har gjort. Jeg sætter i saa Maate hans Arbejde ved Siden av Wergelands; naturligvis har det paa langt nær ikke naadd fræm til saa mange.

25

Vi har alt begynt at læse vor egen Tids Historie skildret saaledes, at hvad disse Mæn var med at skape, det fortaltes først, og som det ikke kom dem ved, og saa endelig tilslut kom de selv som et Atpaaslæng. Blant annet, vi ønsket at opnaa ved denne Fæst, var ogsaa at gjøre Ende paa den Sort Historieskrivning. Fæsten

skulde hjælpe til at sætte Aarsak og Virkning hver paa sin Plass. Hvad Ernst Sars har gjort ved at lede hver enkelt av os (og av den kommende Slægt) op til det højeste Utsyn over Folkets Historie, som Viden og Aand i vor Tid kan gi, er saa stort, at det sætter ham blant sin norske Samtids Øverste.

35

Men han har gjort mere.

Intil Ernst Sars skrev, var vort Syn paa norsk Historie omtrent følgende: Vi hadde hat en Stortid, som i Forhold til vort Folks Størrelse og Dannelse ikke kunde være rikere, og den var beskrevet av os selv, som intet annet Folks Levnetsløp er blet. Beskrivelsen gav i plastisk Form det mærkeligste individuelle Liv, en Kraftutfoldning uten Like.

Herfra fallt vi hodestupes ned i en Vanmagt - ogsaa uten Like; for det endte i en Søvn paa mange hundre Aar! Selvfølgelig maatte Fortidens Overdaad være Skyll i den; vi hadde tømt os for Kraft, saa længe vi bare aarket, og saa laa vi der.

Men var Søvn kommet paa én Gang over os, saa blev vi da ogsaa vakt paa samme bumse Maaten. Nemlig ikke ved nogen vor Fortjeneste, som hadde vi f. Eks. sovet længe nok; nej, vi vaktet utenfra ved en overhændig Spektakel, som naadde vor Lydfornemmelse; vi vaktet av den franske Revolution. I det samme vi vaagnet, sa den Man, som hele Tiden hadde staat over os: "Nu vil jeg ikke staa her lenger," og saa gik han. Vi rejste os halvt i Sæte, og da blev den franske Revolutions første Grunlov lagt os i Hænderne som vor egen, aldeles full færdig. Mens vi endnu stirret paa den, kom en ny Man morsk gaaende efter Kongsvejen, og han sa til os: "Rejs dig nu, saa kan du faa følge." Ja, saa rejste vi os og ruslet ivej med ham.

Men en Stun æfter blev vi "hugæln" av den uvæntede Lykke, vi hadde hat, akkurat som var vi Skyll i den selv; vi blev et storskrytende, ufordrageligt Folk, som ikke selv hadde Maal for, hvad vi vilde.

Saa omtrent lød Utlægningen av vor Historie, indtil Ernst Sars skrev.

Den var ikke svært skikket til at faa Selvfølelse av. Vi hadde hat en Bestefar for mange hundre Aar siden, som var noget til Kar; hele Resten var Søvn, rigtignok en Søvn, vi kunde ta Patent paa; vi hadde utmærket os i Søvn. Senere hadde vi utmærket os i Svinehæld.

Likevæll - den vel kjændte norske Selvfølelse holdt det ut - hvad har ikke den holdt ut? -; men den blev skadet. Det er altid en Ulykke, naar et Folks Selvfølelse ikke styres av ægte Historie. Da lever den et Slagsmaalsliv i idelige Fornærmelser, den kjæpper sig som Nybyggeren - ja, som vore egne Husmannssønner over i Amerika. Har de ingen Historie bak sig, der de færdes, saa har de "sig sjøl". Her er Gutten sin! Tvi - vil du mig noget?

Traass al Teologi, Selvfølelsen er et Folks største Kraft; den kan ha højere eller lavere Aarsak, uden den gaar det ikke. Og disse vore Gutter over i Amerika, som kommer frem med en "blaamala" Kiste med nogen mugne Levser i og en Salmebok og en Væst, og endda er saa spillevende kaute - hvis vi endda trængte et Vidnesbyrd om, hvor gal den gamle Historie-Utlægning var, - her er det! Ingen i Værden har sovet sig slik Selvfølelse til; - i alle Fall ikke uten han var av urimelig god Familje.

Og det er Saken! Folket levde som en Protest mot Historieutlægningen; hele dets Færd viste, at det var av Rase. En "Gjenrejsning" som det norske Folks paa noget over halvhundre Aar er uten Sidestykke og vilde være aldeles umulig, hvis det ikke var storættet, og - lad mig straks lægge til - hvis hint, som kaltes "Vanmagt og Søvn", ikke hadde været noget annet.

Der var Skryt i Selvfølelsen; men hvad er Skryt ofte annet æn Bud fra Ævner, som endnu ikke kan naa? Veksler, en drar paa sig selv, at betale "i rette Tid".

Den svingende brede Selvfølelse av at være norsk, og som (forat tale med Wessel) trodde, "at der var bare Mennesker i England og her", - hadde den været ledet av en sand historisk Følelse, saa hadde den ikke spildt saa megen Kraft paa bare at syne sig, ikke hisset saa mange mot sig, ikke sat sig saa korte Maal, og, hvad der var det værste, ikke saa ofte vakt det motsatte av Tillid.

Patriotiske Mænd blev narret til at tro, vi ikke var noget "Folk". Et Samfun er først Folk, naar det kan staa ved egen Kraft og har sine egne, fra andre skilte Maal. Vi maatte læne os op til et annet Folk, nu som før; ellers dat vi overende i vort eget Skryt. Følgelig blev Unionen Nummer én for disse patriotiske Mænd og vor Selvstændighed Nummer to. Sverige og ethvert annet frit Folk har Selvstændigheden som Nummer én; alene vi Nordmænd kunde ikke bestaa med Selvstændighed. Denne ydmygende Lære er det, Ernst Sars har gjort Ende paa,

og det i Roten av den ved at ødelægge den historiske Utlægning, som den rant
110 op av. Han har ryddet den ut, som man i velstelt Jordbruk graver, pløjer, harver
op Ukrudt og brænder det atpaa. Naar der enda hist og her kan sees et
Eksempel, som nylig i "vort største konservative Dagblad", saa er det løse Blad,
undslupne ved Vindens Hjælp; de sætter ikke Frø nogetsteds mere; de raatner
der der de ligger.

115 Jeg har kallt denne de patriotiske Mænds bange Iver for at gjøre os saa ringe og
beskedne, jeg har kallt den "Fædrelandsbekymring". Den har dannet Skole i
Videnskapen, i den historiske og statsretlige, en enestaaende Skole. Bekymring
for Fædrelandet er en respektabel Følelse, men ikke nætop den højeste. Ikke den,
120 som ansprænder stærkest vore etiske eller intellektuelle Ævner. Det er like overfor
dem, der vil, at de højeste Maal skal sættes, Bekymringen er størst. I kjenner det
klassiske Billede paa Verdensbekymring: Hønsemor, som kagler paa Strannen,
naar de Andunger, den uforvarende har ruget og klækket, svømmer ut fra Land.
Hønsemor er ogsaa meget respektabel; men den er likesom ikke med. Og det er
125 Fejlen med vore Fædrelandsbekymrede ogsaa; de er likesom ikke med. Deres
eneste Fejl, som vi alle vet.

Til alt det annet, som har sinket vort politiske og sociale Arbejd, navnlig at vort
Oplysningsværk er for ungt, vor religiøse Tro ved Folkeskjæbner og Levevis for
130 mørk for mange, - til dette og annet har hin Fædrelandsbekymring lagt sig som
det tyngste. Naar vi likevæl har drad frem alt sammen saa langt, som vi nu har
naadd, er det just ikke Vidne om, at vi Fædrelandsbekymrede har hat Ret i at
gjøre os ringe.

135 Det Tilskud, Sars har git, ved at dræpe Roten i hin Bekymring og ved at la
Selvfølelsen finne gammel trygg Grun, saa den blev til Æresfølelse, der tog det
roligt med lange Maal, ja, det lar sig ikke beregne.

Hvad er saa hans historiske Utlægning? Hvorledes kom han til den? Jeg vet, han
140 hadde den fra Ungdommen av; en finner sjelden annet end det, han ejer fra
Ungdommen av. Jeg vet om Sars, at engang Fædrelandsbekymringens
Forminskelses-Arbejde ærtede ham i utrolig Grad, sat han længe og hørte paa;
men saa slog han i Bordet - ja, denne vakre fine Man har virkelig været robust
nok til at slaa i Bordet, og hvad værre var, han sa: "det skal Faen gale bli
145 annerledes!"

Hans arvede Trang til Grunsyn, hans arvede Trang til Harmoni stødtes væk fra den gamle Utlægnings Motsigelser; den ny laa færdig i hans Anelse: hans
150 tyveaarige Arbejde blev alene at samle Beviserne, og det gjorde han med en Naturforskere Taalmod.

Men Fremstillingen sander, at det er gaat til, som jeg har sagt, at han hadde det færdigt paa Forhaand. Overalt begynner han nemlig først med - at sætte op
155 Resultaterne! Saa bygger han dramatisk alle optænkelige Invendinger imot det, saa det stundom ser helt farligt ut; men saa begynner han - først stilfærdig at pirke ved dem, bli mere haardhændt, og saa slaar han dem ihjæl, en for en, - lar dog en eller annen røre lit paa sig igjæn for atter at slaa den aldeles ihjæl - og i Regelen haane den bakefter.

160
Hvad Syn har han saa paa vort Folks Levnetsløp?

Vort Folk, siger han, er av selve Naturen opdraget til at bli stærkt i sin Familjekjærlighed, sin Ætfølelse. Fjord og Fjæll skiller saa bredt og saa højt den
165 ene Ætadel fra den andre. Og denne rike Ætfølelse drog Næring av Religionen, idet Ættens Hovedman raadde i Templet; av Loven, idet Ættens Hovedman raadde paa Tinget; av Krigsstyret, idet Ættens Hovedman førte an paa fjærne Vikingetog og hjemme i Ætfejderne.

170 I Danmark som i Sverige var Storætternes Tid forbi, Landene samlede Kongeriker, naar Historien begynner. I Norge blev der en Kamp med Ætterne gjennom tre hundre Aar; først da var Kongedømmet helt grundfæstet og Riket samlet. Saa stærke var de; en slig Række av store Personligheder kunde atter og atter rejse Kampen i altid ny Form. Til at begynne med vilde Storætterne heller
175 ha en utenlansk Konge end en innenlansk, naar Konge skulde være; de kom lettere fra en saadan. Til at slutte med rejste de sammen med Kirkefyrsterne Motkonger i Hopetal. De maatte slippe Vikingevæsenet, og dermed en sjelden Adgang til Formue, mens Kristendommen tok fra dem deres religiøse Magt over Sinnene, likesom de tapte Lovmagten. Men endda var deres Anseelse saa stor, at
180 Kongens Tjenere ikke her som annetsteds kunde bli en ny Tjenestadel. Der var ikke annet Raad for end i Kongedømmet at samle al Motmagt, og da dette var gjort, gled Kongedømmet ifølge Arv fra os, og ned til Danmark! Derved stod vor Selvstændighed uten Repræsentation. Der Kongen var, der var Riket.

185 De andre Folks Konger var Valgkonger; Tjenesteadelen hadde i Tidens Længde

samlet Magten. Hadde han været Valgkonge ogsaa hos os, hadde vi bærget vor Selvstændighed.

190 En Ulykke kom til; ti der er i Historien baade Lykke og Ulykke, det, der paa Forhaand ikke kan beregnes. Norges Sjøfart var alt dengang større end de andre Landes, saa den kunde ta op et alvorligt Basketak med Hansemagten. Men denne vor Sjømagt blev knust av Landets egne Konger ved av sinnige Salg av os til de Fremmede! Da vi gik under tilsjøs, var det forbi. Men tilsjøs rejste vi os
195 først igjen. Vor Lykke gik ned i Havet, den stod op igjen av Havet.'

Engang var vi saa langt under, at alle vore Byer og Markedsplasser tilsammen neppe talte 10,000 Mennesker. Stoltheden av at være Nordman sluktes ikke enda; men Følelsen av et Norge, et samlet Rike, den var igrunnen først paa Vej
200 aa fæste sig, da Kongen gled fra os, den blev næsten helt borte.

Nu er det Sars's Ære gjennem Tusen Smaadrag og i lange Regnestykker, ingen før ham har gjort, og i trofast Ransakning til alle Sider at gjøre det klart, at denne lange Tid traass alle Ulykker, utvortes og invortes, f. Ex. Sortedøden, ikke
205 var nogen Søvnens Tid, men en Arbejdstid, en Anstrængelsens Voksetid. Det kom ikke av sig selv, at vi, som hadde været langt efter Danmark, tok paa at gaa fortore; heller ikke Holberg kom af sig selv; han fødtes ikke av Søvn, Holberg; ej heller var det i Søvn, at vor Sjøfart fant gamle Vejer, eller at vort Frisind, vore Bønders Evne til at værge sig mot Utsugere og Kjæltringer, viste sig aldeles som
210 før. De ejede baade Ætfølelse og Mot.

Det var ikke saa, at 1814 fandt et sovende Folk. Der var Lykke med (som fordum Ulykke). Men var denne Lykke kommen til det svenske Folk, til det danske Folk, de hadde ikke kunnet bruke den saaledes. De hadde ikke Vilkaar
215 for at kunne gi sig en Grunlov med bare ét Kammer, eller for at avskaffe Adel og Privilegier; de hadde ikke kunnet binde Kongen, ikke sætte stramme Vilkaar for Embedsværket; de hadde ikke da kunnet bane Vej for Folkets Selvstyre, saa stærkt som vi har det idag.

220 Sars har vist os, hvorfor vi kunde gjøre det. Nu høster vi nemlig Virkningen af den enestaaende Kamp, som endte med, at Storætterne laa under og Folket var ét i Kongen. Vindingen var opsparet for os, ja, den var øket, ti i Tidens Løp var omtrent alle Adelsætter blet Bønder. Mens de andre Folks Jord og Bønder sugedes læns for at mætte nogen enkelte og deres vanvittige Krigsstyr, blev vor

- Jord dyrket af dem, som før var Herremæn; de blev Bønder, de gav Bondestanden sin oparbejdede Hjernekraft og Anseelse. I intet andet Land fantes en saa hædret Bondestand; det gav den og hele Folket Selvfølelse. Da Historien hadde gaat rundt, da Opgaven var kommet tilbage (i højere Form),
- 230 Opgaven at frigjøre Folket fra de enkeltes Tryk og gjøre det likt, da var der intet annet Samfun i Europa, som ejede vore Vilkaar. Dette er Nøklen til vor Historie, til vort eksempelløse Held siden 1814; den lukker alting op, - og den har Ernst Sars funnet.
- 235 Det demokratiske Samfuns-Arbejde, for det har vor Historie bestemt os; det maa kunne lykkes os som ingen andre. At fæste Fredstanken i Menneskenes Sinn til Værgemaal om de mindres Arbejde og Moral, sætte dem selv paa Vakt i den almene Røstræt og direkte Beskatning; gjøre Kvinnen like i Lov og Vilkaar, la Jorden bli fullstendig oparbejdet ved dem, som vil og kan; at la Fabrikarbejdet
- 240 og annet Arbejde bli Andelsarbejde, la Statsskolen bli Folkeskole; at arbejde alle disse og lignende Tanker, f. Eks. Alderdomsforsørgelsens, in i Livet, med ét Ord menneskeliggjøre dette, - dersom vi ikke naar det blant de første, saa svigtede vi vor egen Historie, - eller saa blir vi hæftet av den Folkebror, som er med os paa Vejen. Næst os selv er det dog han, som skal høste Frukten.
- 245 Hvis en Folkeopgave i Værden fortjener den fulle Selvstændighed, udad som inad, saa er det vor. Og den trænger Selvstændighed, som Maskinen trænger sin styrende Kraft.
- 250 Et Særdrag i Sars's Historie maa tilslut skildres. Før sa jeg, at han selv var af Rase og derfor hadde Sans for Rasen i vort Folk. Vor Vej gennem Historien er Aristokratiets Vej frem til Demokrati. Aristokratiet gaar op i Folket og gir det derved sin Adel. Derfor har til idag vort demokratiske Arbejde for det meste været høvdingepræget. Respekt for Aand som for Lov. At la stort være stort og
- 255 lavt være lavt; ikke at synde herimot uten snart at føle Avvejen. Vi kaster ikke haant til andres religiøse Tro, vi avskaffer ikke uten at bygge; vi har stærk Sans for det, som er "rimeligt". Dette siste Ord er vort stærkeste Slagord, og det er til vor Ære.
- 260 Følelse av Høvdingeskabets Ævne og Ansvar i de forskjellige Tider er det første og siste i Sars's Bok, Særdraget i den. Han nævner en Konge, hvis han var Høvding, og nævner han ham ellers, er det alene forat sige, han ikke var Høvding. Han syner os det Høvdingebaarne, det er det samlende; han syner os

265 det Høvdingforladte, det er det splittende. Individualiteternes Styrke har sin
Storhed og sin Fare, og begge samler sig om Høvdingen og Forholdet til ham.

Lad mig ofre nogen Ord paa det! Jeg havde nær sagt, Tiden er dyrebar; for der
kan aldrig være bedre Lejlighed til Forstaaelse av Høvdingeskap end foran Sars's
270 Fremstilling av det.

De fleste Mennesker vet ikke, at det, som styrer dem, er Love, Følelser,
Vedtægter, som de har arvet Respekt for, eller som de later, de har Respekt for.
De fleste tror, at alt dette er deres eget. De har hørt det fra Barn, kanske faat
275 Bank for det; tildels har de ogsaa erfaret, at det er det rigtige, og alt saadant tror
Menneskene er deres eget.

Men, det er det ikke. De fleste Mennesker, naar de kommer undav fra
Kommandomagten i Samfundsordenen, naar de blir alene i sine Tanker, eller i en
280 virkelig Fristelse, - synker langt, langt under, hvad de til daglig synes at være! Da
Opera comique i Paris for nogen Tid siden brant, da trampet og trukket Folk
sine beste Vänner ned unner sig, bet dem, rev Klær og Haarflætter av dem for aa
komme ovenpaa dem og ut. De, som ogsaa her "blev sig selv", d. e. viste sig at eje,
hvad de til daglig levet, de var ytterlig faa. Regner vi fra dem, som hadde utslitte
285 Nerver og blev gale - Resten er likevæl saa umaadelig stor, alle de, som, straks de
var utenfor Kommandomagten av Samfunnets faste Grep i dem, tumlet hen
som løse Fugle i Storm. Vi ser det samme hos fulle Folk, eller foran en stor
Skuffelse eller stormende Lystfølelse, naar nemlig den Sans lukker sig, som
holder Vagt utadtil. Nuvel, de, i hvem Samfunnets Ordensmagt er levende Liv,
290 altsaa i stadig Fremgang gjennom Anstrængelse, og som derved uvilkaarlig
paalægger ogsaa de andre Anstrængelsen av at herske over sig selv og lyde; det er
Høvdingnaturerne i Kvinner som i Mæn; i Kongen som i Arbejderen, - og vël at
mærke Høvdingnaturer, som gjør Høvdinggjærning. Der er nok av
Høvdingnaturer, som ikke gjør det. Et Folks Lykke beror paa, at der er et stærkt
295 Forbund mellem disse Høvdinge og de, som følger. Ulykken bryter ind der
dette Forbund brister; Nivaaet i vort moralske Liv synker straks. Lykken er, at
dette holder - ogsaa naar Frygt eller Nød ryster Sinnene; i et sterkt Folk stiger det
netop da.

300 Ingens Skjæbne kan tydeligere vise det end vor - og saaledes har Sars sét det -, at i
Anstrængelsen vinnes Høvdingemagten. Den, som nyter sig selv, taper den.
Vore tarvelige Kaar, vort Faatal paalægger Anstrængelse; her kræves, at

Høvdingerne sætter motige lange Maal, og at det blir Ære at følge. Hvis vort lille
305 Folks Høvdinger sænker Anstrængelsen ved at minke paa Maalene, - hvad de
end opnaar af Fred og Fordel i Øjeblikket, det fordærver Sæderne. Den store
Mængde vil saa gjerne la sig rape nedover de Hundre Trappetrin, de kom op
ved egen og andres Anstrængelse; de vil saa gjerne blidelig gli tilbage i Hvilen.
Og de, som midt i Anstrængelsens værste Stun ser Lysten dertil blinke i Øjnene
310 og hvisker: kut af, la dig gli, - de er Forrædernaturene!

At vort Demokrati virkelig er høvdingebaaret, ses det ikke paa mange av de Maal
og paa mange av de Kræfter, som er oppe i Dag - i Vitenskap, i Kunst, i
Literatur, Politik, som i meget av vor Foretagsomhed forøvrigt? Kan jeg ikke
315 sige, at ogsaa Historieskrivningen indirekte viser det? Det vilde ellers være
uforklarligt, at dette lille Folks Historie allerede nu har tildraget sig saa mange og
store Kræfter, og at den blant andre udmærkede Navne allerede tæller Nordens
to største i vor Tid, P. A. Munch og Ernst Sars.

320 Men naar jeg slaar fast, at i Anstrængelsen mot høje Maal, som blir Drivkraft i
Folket, er det Høvdingeskapen skal kundgjøre sig, og at herav beror vor
Fremtid, - og naar jeg viser, at vor Historie i særegen Grad handler herom, og at
selve Historieskrivningen er Bevis, - ja, saa skal I ogsaa tillate mig aa bruke dette
paa en annen Maate.

325 Hvorledes kan et Folk taale Formyndere, som straalere med store Navn i store
Folkeopgaver? Taale at repræsenteres av Fremmede i Utlandet, naar vi paa de
fleste Omraader har uafhængiggjort os ved Geni?

330 Taale, at naar Norge i vore Dage avslutter en Traktat med en fremmed Magt, da
skal et annet Land underskrive den for os! Naar vi utnævner vore egne
Konsuler, skal Sverige insætte dem for os! Slikt Formynderi er like usant, som
stod der "trykt i Stockholm" paa P. A. Munch's og Ernst Sars's Historie og paa
Titelbladene: "Maa faa Lov at passere. Lewenhaupt". -

335 Det glade Mot, som vi siger dette med, og handler, som vi siger, det skyller vi for
en stor Del Ernst Sars. Det norske Selskap begynte med at bære Norge hjem fra
Danmark; kan vi i vore Dage bære de sidste Ræster hjem fra Utlændigheden i
Stockholm, saa er Æren derfor for en stor Del hans. Hans syn paa vort
340 Levnetsløp vil snart bli hundre Tuseners, som ikke har Anelse om, at det er fra
ham; det vil fylle ogsaa deres Fædrelandskjærlighed med Mot og saaledes bli en

Livs Erhvervelse, de ikke vet, hvem skylls, - den skjønneste, rikeste Maate aa bli udødelig paa.

345

Vort Lands Naturmotsætninger er tegnet i vort Folks Historie, i dets motsætningsrike Skjæbne og Individualitet. Men Skildrerens eget Liv har glid stille hen blant os som en floddyp Strøm, der spejler.

350

Dog har han ikke skaanet sig selv, naar det trængtes, men mødt op med sin Person for sin Lære. Uten det hadde den vel ikke været saa ægte for os, som den nu er.

Tak!

355

Kilde

360

Chr. Collin og H. Eitrem (red): Bjørnstjerne Bjørnson. Artikler og taler, bd. 2. Kristiania 1912, s. 215-224.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/professor-ernst-sars>

365

370

375

380